

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Олександрія - село, центр сільської ради, розташоване за 16 кілометрів від Рівного.

Найдавніші сліди перебування людини на околицях Олександрії належать до епохи ранньої бронзи. На території села трапляються знахідки римських монет II століття. Перша письмова згадка про Олександрію як про Періки, Першкову, Періків міст, припадає на кінець XV століття.

В 1569 році згідно з рішенням Люблінського сейму Першки в числі інших населених пунктів Волині відійшли до Польщі і належали до луцького повіту Волинського воєводства. У 1603 році Олександр Острозький перейменував Першки на Олександрію. У 1629 році Олександрія згадується вже як місто, що входило до Рівненської волості Волинського воєводства. У місті тоді налічувалося 357 димів і понад 2 тисячі мешканців. Селяни виконували 4-5 денну панщину у фільварку феодала, платили грошові й натуральні чинші та податки. Погіршували складне становище жителів Олександрії часті набіги татар. Під час їхнього чергового нападу у 1640 році Олександрію було дуже зруйновано.

Переходи і постої польських жовнірів, спустошливі напади татар, голод, епідемії - все це призвело до зменшення кількості населення. Якщо в 1650 році в Олександрії було 286 димів, то через три роки залишилося тільки вісім.

Зростав наступ католицької реакції на українське населення.

У 1672 році тут було засновано католицьку парафію. Особливо тяжко жилося селянам, коли Олександрією володів магнат Станіслав Любомирський, якому у 1763 році належало 31 місто і 753 села.

У 1810 році місцевий поміщик вирішив збудувати на річці Горині шлюзи, щоб зробити її більш судноплавною. В Олександрії побудували однокамерний дерев'яний шлюз, підйомний міст і греблю. Через два роки цей шлюз придбав уряд. Але іригаційні споруди погано доглядалися і вже 1857 року за наказом міністра шляхів і комунікацій шлюз було знищено.

Жорстокий соціальний гніт доповнювався релігійними утисками.

У 1861 році Олександрія була волосним центром. Місцеві селяни після скасування кріпосного права повинні були протягом 49 років вносити по 725 карбованців за 613 десятин землі. На кожний піший двір припадало по 16 десятин землі, на тягловий - по 13 десятин. У результаті реформи краща земля залишилася у поміщика та церкви. Поміщицька економія мала понад 3,5 тисячі гектарів орної землі і майже 5,5 тисячі гектарів лісу. Біля містечка польські та німецькі колоністи заснували Олександрійську колонію, де на початку 70-х років XIX століття було 22 двори і 112 жителів.

□ У другій половині XIX століття в Олександрії працювали шкіряний, маслоробний та винокурний заводи, папірня. Діяла річкова пристань, звідки щороку вирушало понад 100 плотів і суден, що перевозили товари. Були розвинуті й ремесла. Серед ремісників найчисельнішими вважалися групи шевців, кравців, бондарів, ковалів, пічників, штукатурів і мулярів. □

З прокладанням залізниці і спорудженням залізничної станції у містечку пожвавилось життя. У 1900 році тут було 273 будинки і проживало 1496 мешканців. На цей час збудували 4 водяні млини, сукновальню, тартак (лісопильне підприємство - автор).

Селяни потерпали від малоземелля.

До середини XIX століття в Олександрії не існувало жодного навчального закладу. Майже все населення було неписьменним. У 1864 році тут діяла парафіяльна школа, у якій навчалося всього 12 учнів. Їх навчав місцевий священник.

Населення по суті було позбавлене медичного обслуговування. Мало чим могли допомогти йому фельдшер і аптекарський помічник.

□ Ще погіршилося становище жителів Олександрії у роки Першої світової війни. Понад 60 відсотків чоловіків віком від 21 до 45 років були мобілізовані на фронт. Для потреб армії реквізували більше половини коней і возів, що поставило у скрутне становище сільське господарство. □